

Älä levitä vieraslajia – näin käsittelet puutarhajätteen oikein

Puutarhoihimme ympäri maailmaa tuoduista kasveista osa on osoittautunut haitallisiksi vieraslajeiksi. Ne leviävät voimakkaasti ja syrjäyttävät leviämialueillaan alkuperäistä lajistoa. Monien puutarhan vieraskasvien siemenet ja hedelmät sekä varren ja juurten palat säilyvät puutarhajätteessä ja maassa. Vieraslajeja sisältävä puutarhajäte tulee käsitellä niin, ettei itämiskykyisiä kasvinosia voi säilyä. Esimerkiksi mädättäminen, kuivattaminen ja polttaminen ovat toimivia keinoja. Jätteen voi viedä myös sekajätteessä jätteenkäsittelylaitokselle. Käsittele puutarhajäte tontilla, äläkä vie sitä luontoon.

Haitallisia vieraslajeja on nimetty sekä EU:n että kansallisessa vieraslajiluettelossa. Kumpaankaan luetteloon kuuluvaa lajia ei saa maahantuoda, myydä, kasvattaa tai pitää hallussa. Kansalliseen luetteloon lisätään vuoden 2019 alusta yhdeksän kasvilajia, joihin kuuluvat esimerkiksi komealupiini ja kurturuusu. EU:n haitallisten vieraslajien luetteloon kuuluu 23 kasvilajia.

Vieraskasvit leviävät puutarhajätteen mukana

Monien puutarhan vieraskasvien siemenet ja hedelmät sekä varren ja juurten palat säilyvät puutarhajätteessä ja maassa ja voivat joutua luontoon niiden huolimattoman käsittelyn seurauksena. Tällaisia vieraskasveja ovat muun muassa jättiputki, jättipalsami, pohjoisamerikkalaiset suurikasvuiset piiskut sekä sahalinintatar (ent. jättitatar) ja japanintatar. Tällaisista vieraskasveista koostuvan tai niitä sisältävän puutarhajätteen käsittelyssä tuleekin noudattaa erityistä huolellisuutta ja varovaisuutta. Myös haitallinen vieraslaji espanjansiruetana leviää helposti puutarhajätteen ja maa-aineksen mukana.

Mikä on vieraslaji?

Vieraslajit ovat ihmisen joko tahallisesti tai tahattomasti uusiin paikkoihin levittämiä eliöitä, kuten puutarhakasveja, riistaeläimiä, vesieliöitä tai tuholaisia. Osa vieraslajeista häviää luonnossa itsestään, mutta osa asettuu uusille alueille kilpaillen alkuperäisen lajiston kanssa ja jopa syrjäyttäen sitä.

Vieraslajeja, jotka uhkaavat luonnon monimuotoisuutta, kutsutaan lainsäädännössä haitallisiksi vieraslajeiksi. Haitalliset vieraslajit on määritelty EU:n vieraslajiluettelossa tai kansallisessa luettelossa, joita täydennetään tarpeen mukaan. Haitallisten vieraslajien kasvattaminen on kielletty. Muita vieraslajikasveja saa kasvattaa, jos ei ole vaaraa lajin leviämisestä istutus- tai kylvöalueen ulkopuolelle.

Miten käsittelen puutarhajätteen oikein?

Yksikin siemen tai pieni juuren kappale mullassa puutarhan ulkopuolella voi muodostaa uuden, nopeasti laajenevan vieraslajiesiintymän. Puutarhakarkulaisten pysäyttämiseksi tulisi puutarhajäte käsitellä ja sijoittaa oikein.

Puutarhajätteen oikea käsittely

- **Mädätä** vieraskasveja sisältävä puutarhajäte suljetussa jätessä ennen kompostointia tai sijoittamista sekajäteastiaan, koska kompostointi ei aina tuhoa vieraskasvilajeja tai niiden siemeniä.
- Jätteen voi vaihtoehtoisesti **polttaa** niillä tonttialueilla, joilla risujen tms. polttaminen omatoimisesti on paikallisten jätehuolto- tai ympäristönsuojelumääräysten mukaan sallittua.
- **Kitke ja kompostoi** siemenistä lisääntyvät kasvit **ennen siementen kypsymistä**.
- **Vältä maanmuokkausta** kasvullisesti lisääntyvillä lajeilla, koska se voi lisätä juurten ja varren palasten avulla tapahtuvaa leviämistä.
- Käytä **suljettua kompostoria**. Suljettu kompostori estää eläimiä kuljettamasta kompostin sisältämiä kasvinosia. Sijoita komposti niin, etteivät tulva- ja hulevedet pääse viemään siitä ainesta matkaansa.

- Puutarhajätteiden käsittelemiseen soveltuvat myös isompien oksien **haketus** tai muut jätteiden syntypaikassa eli puutarhassa tapahtuvat käsittelyt.
- Haitallisten vieraslajien kitkentätalkoissa paras tapa on kerätä siemeniä sisältävät kukinnot, jättiputken kohdalla myös juuristo, ehjään jätessäkiin ja toimittaa säkki sekalaisen yhdyskuntajätteen mukana alueen jätelaitokselle **poltettavaksi jätevoimalassa**.
- Kasvien varret voi **kompostoida tai kuivattaa auringossa** mustan muovin päällä, minkä jälkeen ne voi toimittaa jätelaitoksen jätevoimalaan tai polttaa nuotiossa alueilla, joilla se on sallittua.
- Käsiteltyäkin puutarhajätettä kuljetettaessa on syytä **käyttää verkkoa, peitettä tai säkkejä**, jotta mahdolliset elinkykyisinä säilyneet siemenet tai muut kasvinosat eivät pääse varisemaan matkalle.
- Pyri **estämään siementen kulkeutuminen** maa-aineksen, ajoneuvojen, jalkineiden, vaatteiden, puutarhavälineiden ja kotieläinten mukana.

Puutarhajätteen oikea sijoittaminen

- Sijoita puutarhajätteet paikkoihin, joista siemenet ja muut kasvinosat eivät pääse leviämään luontoon. **Älä koskaan kippaa kasvijätettä metsään, ojanvarteen, rannoille tai muuhun sellaiseen paikkaan, mistä vieraskasvit voivat levitä luontoon.** Puutarhajätteitä tai -maata ei ole hyvä jättää pihamaalle kasaan pitkäksi aikaa, sillä kasvit voivat juurtua ja siementää.
- Jäte on aina pyrittävä käsittelemään asianmukaisesti omalla tonttialueella.
- Mikäli käsittely omalla tontilla ei ole mahdollista, vieraslajia sisältävää puutarhajätettä voi viedä myös jätteenkeräysasemille.

Vesikasvijätteen käsittely

- Vesivieraskasvit eivät saisi levitä jokiin, vesiväyliin tai meriin. Vesikasvijäte voidaan käsitellä turvallisesti polttamalla, kuivaamalla tai jäädyttämällä.
- Materiaali, johon vesikasvit on pakattu, pitäisi myös käsitellä asianmukaisesti toimittamalla se suljetussa pussissa sekalaisen yhdyskuntajätteen joukossa poltettavaksi jätevoimalassa. Pakkausmateriaalin mukana voi levitä erilaisia tauteja tai tuholaisia, jotka voivat uhata luontaisia vesikasveja.

Miksi vieraslajien torjuminen on tärkeää?

Vieraslajit ovat maailmanlaajuisesti merkittävä ongelma. Haitalliset vieraslajit ovat toiseksi merkittävien luonnon monimuotoisuutta uhkaava tekijä maailmassa elinympäristöjen häviämisen ja pirstoutumisen jälkeen. Myös Suomessa vieraslajit uhkaavat jo monia uhanalaisia lajeja esimerkiksi lehdoissa, kedoilla ja harjuilla. Vieraskasveista etenkin komealupiini, jättiputket, kurturuusu ja jättipalsami ovat jo monin paikoin levinneet luontoon. Monia laajoja vieraskasviesiintymiä joudutaan torjumaan myös talkoovoimin. Mittavien kasvustojen torjunta on pitkäjänteistä työtä ja voi viedä vuosia. Tavoitteena onkin vieraslajien leviämisen ennaltaehkäisy jo varhaisessa vaiheessa. **Jokainen voi huolehtia oman pihapiirinsä ja lähiympäristön suojelusta estämällä puutarhakarkulaisten pääsyn luontoon.**

Muista nämä haitallisten vieraskasvien leviämisen estämiseksi:

- Suosi haitattomaksi tiedettyjä koristekasveja ja luonnonkasveja.
- Käytä lajeja ja lajikkeita, jotka leviävät heikosti.
- Istuta puutarhakasveja vain pihapiiriisi ja hoida ne niin, etteivät kasvit leviä pihastasi.
- Käsittele puutarhajäte tontillasi. Älä vie sitä metsään, ojanvarteen tai yleiselle paikalle.
- Tarkkaile mahdollisten puutarhakarkulaisten esiintymistä lähiympäristössä.
- Järjestä vieraslajitalkoot, joissa luontoon karanneita haitallisia vieraslajeja poistetaan talkoovoimin lähiympäristöstä.
- Ilmoita vieraslajihavainnot valtakunnalliseen vieraslajiportaaliin (vieraslajit.fi), josta löytyy havaintolomake sekä tunnistus- ja torjuntatietoa.

Lisätietoa

[Vieraslajiportaali](#)

[Vieraslajit maa- ja metsätalousministeriössä](#)

[Kansallinen vieraslajilaki](#)

[EU:n vieraslajiasetus](#)

[Kansallisesti merkitykselliset haitalliset vieraslajit](#)

[EU:n kannalta merkitykselliset haitalliset vieraslajit](#)

Tämä on päivitetty ohjeistus [Vieraslajiasioiden neuvottelukunnan esityksestä](#) vuodelta 2014. Päivitetyn ohjeistuksen kokosi korkeakouluharjoittelija Aura Tuominen maa- ja metsätalousministeriöstä.